

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Цветан Георгиев Недков

за дисертационен труд

„Средства и инструменти на режисьора при работата му с актьорите в
подготвителния, снимачния, постпродукционни периоди”

на Яни Бояджи по професионално направление 8.4 - „Театрално и филмово
изкуство“ „Кинознание, киноизкуства и телевизия

Научен ръководител

доц. д-р Клавдия Камбурова

2022 год.

гр.Благоевград

Избраната от докторанта тема **„Средства и инструменти на режисьора при работата му с актьорите в подготвителен, снимачен и постпродукционен период”** всъщност е надскочила първоначалния си замисъл и се е превърнала в сериозен философско-аналитичен, дефиниращ труд, който поставя върху стабилна база самата идея за професията и същността на режисьора.

Интересен и задълбочен е общият и всеобхватен поглед към работата на режисьора. Дефинирането на неговата функция в създаването на една филмова продукция – независимо дали в битността ѝ на изкуство или на индустриален продукт – е съществено важно, за да се стандартизира подходът при работата на режисьорите като цяло още на образователно ниво. Всъщност докторантът е надскочил съществено заявената в заглавието тема, като е разширил изследването си до всички аспекти на режисьорската работа, като е тръгнал в посоки, свързани с целия филмов процес.

Впечатляваща е библиографията, използвана от докторанта Бояджи, както и използваната филмография, в която са изброени някои от най-значимите кинопроизведения. Докторантът се е опитал да стъпи върху солидна доказателствена база, като обхване максимално широк спектър в хронологично и тематично отношение. Това, заедно с обема на

изследването му, показват силно задълбочено отношение към темата и са причина за приносното ѝ значение.

Разбираемо и интуитивно вярно е осъзнаването и формулирането на разликите в процеса на създаване на кино в Америка и в Европа. Практическият опит на Бояджи му позволява да анализира структурата на режисьорския занаят отвътре, от гледна точка на ангажирания творец. Това придава на дисертационния му труд забележима автентичност. Избрана е и добра методология – изследване сред студенти, които все още са свободни от ограниченията на рутината и са извън рамките, които неизбежно поставя индустрията. Така дефинирането на същността, а не на формата на професията, става по-задълбочено и експериментално чисто.

Бояджи при това е изследвал не само външните, измерими маркери на режисьорската професия, но е влязъл в психологическата и емоционалната страна на творчеството на режисьора, създавайки пълна картина на мотивацията и ангажираността на основния двигател във филмовия процес.

Структурата на дисертационния труд – шест глави, които разкриват основните тезиси - подпомага изграждането на основната теза и разглежда многостранно инструментите и средствата за работа на режисьора в процеса на филмопроизводство.

Нестандартният подход към темата не се изчерпва с експерименталните и емпирични изследвания на докторанта. Богатата библиография, използвана от Бояджи, е дала съществена основа за разработването на дисертационния му труд. Той се е опрял на безспорни авторитети и майстори на световното кино, като при това цитатите им не са самоцелни, а естествено вплетени в аргументативния наратив. Те стабилно подкрепят целите на дисертацията и ѝ придават допълнителна тежест.

Подходът към темата има географски и геополитически измерения, което е интересен начин да се фиксират и бъдещите изменения в парадигмите. Осъзнатото разделяне на индустриалните практики в постсоциалистическите и в западните държави е обективно и подкрепено с емпирични наблюдения. Ограничението е в рамките на западната цивилизация обаче, което е обяснимо – изследването на практиките в другите големи филмови индустрии, в Азия и Африка, е по-скоро материал

за голям монографичен труд, в какъвто дисертацията с пълно основание може да прерасне.

Бояджи практически поставя знак на равенство между филма и режисьора, като разглежда основния творчески двигател на произведението като демиург. Контролът върху филма според тезата на дисертацията е изцяло в ръцете на режисьора, който носи отговорност и по тази причина „извършва” работата на всички от филмовия екип – от продуцента до сценографа. Това абсолютизиране на ролята на режисьора не винаги е благотворно за киното като индустрия, а още по-малко – като творчески процес. Режисьорът, който не е единственият автор, е най-същественният елемент от „машината”, но не и самата машина.

Структурата на дисертацията е полезна и с още нещо. Същността и формата на режисьорската професия са разгледани така детайлно и последователно, че могат спокойно да бъдат учебно пособие за въвеждане в дисциплината. Ако не греша, подобен учебник, обхващащ всички детайли от процеса на работа на режисьора, досега не е излизал в толкова подробен вид. Към това трябва да прибавим и богатството от цитати и позовавания на световни авторитети, което превръща наратива в своеобразна режисьорска енциклопедия.

Впечатляваща е тезата на Бояджи, която обвързва процеса с продукта: „Работната и творческа атмосфера, създадена от режисьора, обикновено решава дали един филм ще прескочи линията от филм във филмово изкуство.” Това е докосване до втория пласт от работата, невидимият и често пренебрегван втори план, който е база за качествения творчески процес. Това довежда и до третия, философски пласт – за създаването на филма като „игра” .

Основната теза на докторанта е описана ясно и точно, но е оспорима. „Това, което може да се определи като краен резултат от тази дисертация, е доказателството на тезата, че режисьорът и неговите компетенции, квалификация, знания и умения за използване на инструментите и средствата за работа са причините, които генерират всички останали проблеми в процеса на производство на филм. Тази дисертация доказва тезата, че само режисьорът, който участва и взема решения за крайния продукт, във всички етапи на филмовото производство, от идеята до разпространението, като творец, но и като продуцент, т.е. собственик на

част от стойността или на целия продукт, може да създаде трайно произведение на изкуството и продукт за пазара с определена финансова стойност.”

Тази свръхкатегоричност отрича опита на други киноиндустрии, които също създават произведения на изкуството с висок пазарен успех. Освен това връзката с публиката, на която авторът на дисертационния труд основателно набляга като основен смисъл на филмовата творба, има не само творческо, но и маркетингово измерение. Опитът да се фокусира върху „конфликт между режисьора и продуцента” ограничава иначе общирната територия, по която върви изследването на Бояджи.

Ценна и приносна е класификацията на филмите според тяхната връзка с публиката. Това откроява други измерения в творческите и маркетинговите търсения на режисьора и е важно да се има предвид, особено днес, когато разделянето на филмите само на „арт” и „масови” ограничава в голяма степен тяхната идентификация и лишава публиката от истински досег с тях.

Бояджи не се страхува да върви срещу наложени разбирания и да разбива митове и предразсъдъци. Това може би е най-сериозният принос на дисертационния му труд, който задължително трябва да прерасне в продължително многостепенно изследване, за което са отворени много възможности още сега.

Работата на Яни Бояджи е приносна и допринася за развитието на филмовото изкуство не само у нас и затова оценявам високо дисертационния труд **„Средства и инструменти на режисьора при работата му с актьорите в подготвителен, снимачен и постпродукционен период”**.

Общата ми оценка по критериите и показателите за учебната, творческата и научноизследователската дейност показва, че докторантът Яни Бояджи отговаря на изискванията за присъждане на научната степен „доктор“ по професионално направление 8.4 - „Театрално и филмово изкуство“ и научна специалност „Кинознание, киноизкуства и телевизия“.

14. 11. 2022 г.

проф. д-р Цветан Недков:

гр. София

OPINION

by Prof. Dr. Tsvetan Georgiev Nedkov

for dissertation work

"Means and tools of the director in his work with the actors in the preparatory, shooting, post-production periods"

of Yani Boyadzhi in professional direction 8.4 - "Theatrical and film arts"
"Cinematography, film arts and television"

Supervisor

Prof. Klavdia Kamburova, PhD

2022

Blagoevgrad city

The topic chosen by the doctoral student **"Means and tools of the director in his work with the actors in the preparatory, filming and post-production period"** has actually surpassed its original intention and turned into a serious philosophical-analytical, defining work, which puts on a stable basis the very idea of the profession and nature of the director.

The general and comprehensive view of the director's work is interesting and thorough. Defining its function in the creation of a film production - whether in its importance as an art or an industrial product - is essential to standardize the approach to the work of directors in general, even at an educational level. In fact, the doctoral student has substantially gone beyond the topic stated in the title, extending his research to all aspects of directorial work, going in directions related to the entire film process.

The bibliography used by the doctoral student Boyajji is impressive, as is the filmography used, which lists some of the most significant film works. The PhD student has tried to build on a solid evidence base by covering as wide a

spectrum as possible chronologically and thematically. This, together with the volume of his research, shows a very thorough attitude to the subject and is the reason for its contributing importance.

It is understandable and intuitively true to realize and articulate the differences in the process of creating cinema in America and in Europe. Boyajji's practical experience allows him to analyze the structure of the director's craft from the inside, from the perspective of the engaged creator. This gives his dissertation a remarkable authenticity. A good methodology was also chosen - research among students who are still free from the constraints of routine and outside the framework that the industry inevitably sets. Thus, the definition of the essence, rather than the form, of the profession becomes more thorough and experimentally pure.

Boyajji, in doing so, has explored not only the external, measurable markers of the director's profession, but has entered the psychological and emotional side of the director's work, creating a complete picture of the motivation and commitment of the main driver in the filmmaking process.

The structure of the dissertation - six chapters that reveal the main theses - supports the construction of the main thesis and examines the tools and means of the director's work in the filmmaking process in a multifaceted manner.

The non-standard approach to the topic is not limited to the experimental and empirical research of the doctoral student. The rich bibliography used by Boyajji provided an essential basis for the development of his dissertation work. He has relied on indisputable authorities and masters of world cinema, and their quotes are not self-serving, but naturally woven into the argumentative narrative. They firmly support the objectives of the dissertation and give it additional weight.

The approach to the subject has geographic and geopolitical dimensions, which is an interesting way to fix future paradigm shifts. The conscious separation of industrial practices in post-socialist and Western countries is objective and supported by empirical observations. The limitation is within Western civilization, however, which is understandable - the study of practices in the other major film industries, in Asia and Africa, is rather material for a large monographic work, into which the dissertation can quite reasonably grow.

Boyajji practically equates the film with the director, viewing the work's primary creative drive as a demiurge. The control over the film, according to the thesis of

the thesis, is entirely in the hands of the director, who is responsible and therefore "does" the work of everyone in the film crew - from the producer to the set designer. This absolutization of the director's role is not always beneficial for cinema as an industry, much less as a creative process. The director, who is not the sole author, is the most essential element of the "machine", but not the machine itself.

Dissertation structure is useful for one more thing. The essence and form of the director's profession are examined in such detail and consistency that they can easily be a teaching aid for introduction to the discipline. If I'm not mistaken, such a textbook, covering all the details of the director's work process, has never been published in such a detailed form. To this we must add the wealth of quotes and references to world authorities, which turns the narrative into a kind of director's encyclopedia.

Boyajji's thesis linking the process to the product is impressive: "The working and creative atmosphere created by the director usually decides whether a film will cross the line from film to film art." This is touching the second layer of the work, the invisible and often neglected second plan, which is the basis for the quality creative process. This leads to the third, philosophical layer - about the creation of the film as a "game".

The PhD student's main thesis is clearly and precisely described, but it is debatable.

"What can be defined as the final result of this dissertation is the proof of the thesis that the director and his competences, qualifications, knowledge and skills in using the tools and means of work are the causes that generate all the other problems in the process of film production. This dissertation proves the thesis that only the director who participates and makes decisions about the final product, in all stages of the film production, from the idea to the distribution, as a creator but also as a producer, i.e. owner of part of the value or of the entire product, can create a lasting work of art and a product for the market with a certain financial value."

This overemphasis negates the experience of other film industries, which also create works of art with high market success. In addition, the relationship with the audience, which the author of the dissertation rightly emphasizes as the main meaning of the film work, has not only a creative but also a marketing dimension. The attempt to focus on a "conflict between the director and the

producer" limits the otherwise communal territory along which Boyajji's study treads.

The classification of films according to their relationship with the audience is valuable and helpful. This highlights other dimensions in the director's creative and marketing pursuits and is important to bear in mind, especially today, when the division of films into only "art" and "mass" greatly limits their identification and deprives the audience of a real touch with them.

Boyajji is not afraid to go against established understandings and break myths and prejudices. This is perhaps the most serious contribution of his dissertation work, which must necessarily grow into a long-term multi-level study, for which many possibilities are open even now.

The work of Yani Boyadzhi is a contribution and contributes to the development of film art not only in our country, and that is why I highly appreciate the dissertation work **"Means and tools of the director in his work with the actors in the preparation, shooting and post-production period"**.

My overall assessment of the criteria and indicators for educational, creative and research activity shows that the doctoral student Yani Boyadzhi meets the requirements for awarding the scientific degree "doctor" in professional direction 8.4 - "Theatrical and film art" and scientific specialty "Cinematics, cinema arts and television".

14. 11. 2022 г.

Prof. Dr. Tsvetan Nedkov::

Sofia